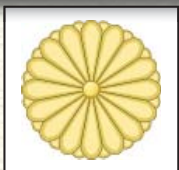

JAPONSKO

znak

vlajka

Japonsko (japonsky: 日本国, *Nihonkoku/Nipponkoku*) je ostrovní stát ve východní Asii. Na západě ho Korejský průliv odděluje od pobřeží Koreje, Japonské moře ho odděluje od Severní Koreje a Ruska. Japonské ostrovy Rjúkjú z východu ohraničují Východočínské moře a na jihu sahají až k Tchaj-wanu.

Jméno Japonska doslova znamená Země vycházejícího slunce: 日 (*ni*, slunce) 本 (*hon*, původ) 国 (*koku*, země). Čínsky se tyto znaky čtou *Ž'-pen-kuo*, odtud zřejmě pocházejí názvy v evropských jazycích (francouzské *Japon* [žapon], anglické *Japan* [dž'pen]).

Tradiční Japonsko

Podle tradiční japonské mytologie bylo Japonsko založeno v 7. století původním císařem Jimmu. Během 5. a 6. století bylo zavedeno čínské písmo a buddhismus spolu s ostatními aspekty čínské kultury nejprve prostřednictvím Korejského poloostrova a později přímo z Číny. Císařové byli formálními vládci, nicméně skutečná moc byla obvykle v rukou mocné dvorské šlechty, regentů nebo šógunů (vojenských správců).

Původní politická struktura zajišťovala, že když byla válka mezi rivaly skončena, vítězný šógun se přesunul do hlavního města Heian (plný název je Heiankjóto, „kjóto“, což znamená hlavní město a plný název je zkrácen jen na příponu, dnešní Kjóto), kde z milosti císaře (s jeho formálním souhlasem) vládl. V roce 1185 generál Mina-

moto no Joritomo jako první porušil tuto tradici, odmítl se přesunout a následně vládl z Kamakury na jih od dnešní Jokohamy. Šógunát Kamakura byl poměrně stabilní, nicméně Japonsko poměrně záhy upadlo do sporů mezi jednotlivými frakcemi a následné období je známo jako období Sengoku neboli „období válčících států“. V roce 1600 v bitvě u Sekigahary šógun Tokugawa Iejasu buď porazil nebo přijal za spojence všechny své nepřátele a zformoval šógunát Tokugawa v malé rybářské vesničce Edo (původně přepisováno též jako „Jeddo“), která je dnes známá jako Tokio (východní hlavní město).

Od druhé poloviny 16. století přijížděli do Japonska obchodníci a křesťanští misionáři z Portugalska, Španělska, Nizozemí a Anglie. V první polovině 17. století podezřívá japonský šógunát katolické misionáře, že jsou předvojem ozbrojené iberské invaze a okamžitě zakázal veškeré styky s Evropany s výjimkou významně omezených kontaktů s protestantskými nizozemskými obchodníky na umělém ostrůvku Dedžima (také Dešima) u Nagasaki. Čínským lodím bylo nadále povoleno vjíždět do Nagasaki a korejsí vyslanci měli přístup do hlavního města. Tato izolace trvala 251 let, dokud si komodor Matthew Perry nevyutil otevření japonských přístavů pro americké obchodníky v roce 1854 na Konferenci v Kanagawě. Následně došlo k podpisu obdobných smluv (Ansejské dohody) i s evropskými mocnostmi.

Moderní dějiny

Během několika let obnovený kontakt se Západem zásadně změnil japonskou společnost. Po Válce Bošin v letech 1867 – 1868 byl šógunát zrušen a byla znovu-obnovena moc císaře. V roce 1867 nastoupil na trůn nový císař Mucuhito (dnes známý jako Meidži) a během jeho 45leté vlády se uskutečnilo mnoho reforem (tzv. reformy Meidži). Feudální systém byl zrušen a byly převzaty četné západní instituce, včetně západního právního řádu a vlády. Spolu s dalšími ekonomickými, sociálními a vojenskými reformami vyústily tyto změny k přerodu Japonska do moderní světové mocnosti. Jako výsledek čínsko-japonské a rusko-japonské války získalo Japonsko Tchaj-wan a Sachalin a později v roce 1910 okupovalo Koreu.

Na počátku 20. století zaznamenalo Japonsko vzrůstající vliv expanzivního militarismu, vedoucímu k invazi do Manduska a druhé čínsko-japonské válce (1937). Japonsko se spojilo s Německem

a Itálií a zformovalo Osu. Japonsko trpělo nedostatkem strategických surovin (ropy, kaučuku, barevných kovů, atd.), které muselo dovážet. Proto se Japonsko zajímalo i o bohatá naleziště v jihovýchodní Asii. Kvůli válce v Číně a obsazení leteckých a námořních základen ve francouzské Indočíně (6. července 1941) bylo na Japonsko uvaleno embargo a USA zmrazily japonská aktiva ve svých bankách. V souvislosti s expanzí do jihovýchodní Asie a Pacifiku považovali někteří japonští vůdci za nezbytné zaútočit na americkou námořní základnu v Pearl Harbor (1941), aby byla zajištěna japonská nadvláda v Pacifiku. Nicméně vstup Spojených států do 2. světové války postupně změnil rovnováhu sil v Pacifiku v neprospěch Japonska. Po dlouhém pacifickém tažení se Spojenci dostali až k japonským ostrovům. Spojené státy mohutně zaútočily na Tokio, Ósaku a další města strategickým bombardováním a na Hirošimu a Nagasaki atomovými bombami. Japonsko bezpodmínečně kapitulovalo 15. srpna 1945.

Požené Japonsko zůstalo pod okupační správou USA až do roku 1952, po jejímž skončení zahájilo významné ekonomické oživení, které vrátilo ostrovům prosperitu. Úspěch olympijských her v Tokiu v roce 1964 je považován za jeden z mnoha znaků, že Japonsko znovu získalo svůj národní status. Ostrovy Rjúkjú zůstaly pod správou USA až do roku 1972, aby byla zajištěna stabilizace východní Asie a významná vojenská přítomnost USA zůstává až do těchto dnů.

Demografie

- muži: 62,252 mil.
- ženy: 65,183 mil.

Ekonomicky činné obyvatelstvo: 66,990 miliónu (k 31. 12. 2001)

Absolutní roční přírůstek obyvatelstva k 1. 10. 2002: cca 145 000 obyvatel.

Relativní průměrný roční přírůstek obyvatelstva v roce 2002: 0,11 %

Demografické složení v roce 2002:

- děti do 15 let: 14,2 % populace
- osoby nad 65 let: 18,5 % populace

Průměrná délka dožití:

- muži 77,73 let
- ženy 84,64 let

Národnostní složení:

- Japonci (98,3 %)

OSTATNÍ NÁRODNOSTI:

- Korejci (632 tis.)
- Číňané (381 tis.)
- Brazilci (265 tis.)
- Filipínci (157 tis.)
- Američané (46 tis.)
- Peruánci (50 tis.)
- Thajci (24 tis.)
- Britové (15 tis.)
- Vietnamci (14 tis.)

Celkem žije v Japonsku přes 1,78 mil. nejaponského obyvatelstva

Zajímavosti

Mezi celosvětově známé japonské výrazy patří například:

- bonsaj (zakrslý stromeček, jehož vzhled má napodobovat tvary velkých stromů v přírodě)
- gejša (společnice)
- kamikaze („božský vítr“) – sebevražední letci za 2. sv. války)
- karate - bojové umění
- katana - japonský samurajský meč lehce šavlovitého tvaru
- nindža - nájemný vrah, špión
- sakura - japonská třešeň
- samuraj - bojovník, ekvivalent evropského rytíře
- seppuku, vulgárně harakiri - obřadná sebevražda mečem pro zachování cti
- suši - tradiční japonské jídlo připravované z rýže, ryb a mořských řas
- tsunami, též *cunami* (z výrazu 津波 znamenajícího vlna v přístavu) - jedna nebo několik po sobě jdoucích vln na hladině moře, které vznikají při silném zemětřesení pod hladinou moře, podmořském sesuvu nebo dopadu meteoritu do moře nebo jeho blízkosti

Oblíbený a známý je i sojový tvaroh tofu; dále šóju (sojová omáčka) a pasta miso (ze zkvašené rýže, obilí a sojových bobů).

